

СУДБИНА ПЕСНИКОВАЊА

Немам намеру да лamentsирам над судбином поезије у овим одсудним и оскудним временима, не зато што мислим да би то био глас вапијућег у пустињи, већ зато што је положај поезије у свим временима био мање-више сличан. Песници и читаоци поезије никада нису били задовољни положајем који је поезија заузимала у световном животу, заборављајући да она мало шта има са световним. Поезија обитава у духовном и онда када се храни световним и профаним, и зато је не треба сводити на овоземаљске мере. Овоземаљске коначности њени су најчешћи мотиви и теме, али она сваку коначност претвара у бесконачност. Зато се њен утицај не може мерити аршинима маркетиншких агенција којима се мери партијски и страначки скор на лествицама. Нити се њена потрошња може мерити по узору на годишњу потрошњу пасте за зубе по глави становника. И ако би то било могуће, у нашем случају бар, тај однос би био на наше запрепашћење готово подударан, што не говори у прилог овом другом узорку.

Иако јој проричу смрт од рођења, поезија је трајнија од многих држава и цивилизација. Да би јој наводно продужили живот многи јој кроз цевчице убризгавају сопствена очекивања, које она треба тобоже да оваплоти и тиме докаже сврху свога постојања. А сврха њеног постојања је сведочење о људском постојању. То сведочење није ограничено на пружање објективне истине, оптимистичке или песимистичке перспективе. Нити је дужно да изађе у сусрет „жељама слушалаца“ или пак задацима друштва и нације. Употреба поезије је увек злоупотреба – духовни инцест.

Нема народа без поезије, народи се памте по песницима више него по владарима. Ко се још сећа имена владара, председника држава или влада из времена када су живели и стварли Шекспир, Блејк, Бодлер, Силвија Плат, или Лаза Костић, Аница Савић Ребац... А опет многе царева и краљеве, папе и надбискупе, моћне породице, Луја XIV или папу Бонифација XIII не бисмо ни упамтили да није било Молијера и Дантеа. За мало дарованог земаљског добра, добили су вечни живот. Али има их који су исписивали другу историју – историју бешчашћа, оних који су кажњавли и протеривали песнике бојећи се више моћи њихових речи него других царева и владара. Сетимо се оног императора који је протерао Овидија и оног тиранина који је протерао и убио Манделштама, и многих других који су ућуткивали песнике суптилнијим средствима. Било је и обрнутих случајева када су песници радо седели владарима уз скут, али од таквих је мало остало за памћење. Истински песник увек је био унутрашњи емигрант.

Песник треба да буде непокоран, јер су властодршци па и идеје пролазни, једино пред чим песник треба да је покоран јесу Лепота и Истина. Песник ка њима тежи и када описује ружно и када упире у зло. Истински песник никада не пледира над власништвом „целе истине“ и „све лепоте“. Поезија сама не трпи никакву власт, па чак ни власт свога творца – песника. Увек ће за себе обезбедити слободу и независност. Измаћи ће свакој контроли и рећи што је наумила. Треба ли у томе видети њену натприродну или божанску моћ? Није нужно. Пре треба признати песникову ограничену моћ. Жрец, „несуђени законодавац света“, „лучоноша у светској ноћи“, метафоре су људских жеља за моћи, а не његових остварења. Моћ је у песми, у њеном ткиву. И у ткању. Само што нисмо сигурни да ли обе игле држи исти власник руку, те ту моћ не можемо признати само песнику.

Песнику треба признати могућност давања још једне наде људском постојању, јер само он на крхотинама света зида палате. Зида нов свет, трајнији од света који видимо и којим ходимо. Али, да ли то може бити мотив појединачног, индивидуалног певања?

Васко Попа је овако рекао: „Питају те увек изнова зашто пишеш песме. Да би видео зашто живиш, управо зато пишеш песме“. У овом искреном и наоко једноставном исказу може се наслутити једини могући разлог свеколиког писања, сва његова метафизичност – пишемо да бисмо сазнали, разумели тајну живљења. Али и да заштитимо себе од „ниских погибелји егзистенције“, како је сматрао Оскар Вајлд, да дамо смисао властитом постојању, и да свет учинимо подношљивијим и много више могућим него што он то јесте.

Зато ме не брину приче о статусу поезије или третману песника, јер на супрот друштву, како рече Јосиф Бродски, добар песник увек има будућност, и зато се он никада не може сматрати губитником, ма какву му егзистенцију приредило исто то друштво, ма колико било глуво за његово сведочење и слепо за његове визије. Песника одржава вера у чудесно и „љубав према немогућем“, ако је веровати Грцима.